

LBRIS

We know
books

Na pti albe
FEODOR DOSTOIEVSKI

Nopti albe

O POVESTE SENTIMENTALĂ DIN
JURNALUL UNUI VISĂTOR

PRIMA NOAPTE

A fost o noapte minunată, o noapte așa cum nu este posibil decât atunci când suntem tineri, dragă cititorule. Cerul era atât de înstelat, atât de strălucitor încât, privindu-l, nu puteai să nu te întrebi dacă sub un astfel de cer pot trăi oameni prost dispuși și capricioși. Și aceasta este o întrebare juvenilă, dragă cititorule, foarte juvenilă, dar fie ca Domnul să ți-o insufle mai des în inimă!... Vorbind de oameni capricioși și prost-dispuși, nu pot să nu-mi amintesc starea mea sufletească din întreaga zi. Încă de la primele ore

ale dimineții fusesem apăsător de o ciudată deznădejde. Mi s-a părut deodată că sunt singur, că toți mă abandonează și pleacă de lângă mine. Desigur, oricine este îndreptățit să se întrebe cine era „toți”. Căci, deși trăiam de aproape opt ani în Sankt Petersburg, abia dacă aveam vreo cunoștință. Dar de ce aveam eu nevoie de cunoștințe? Cunoșteam tot Sankt-Petersburgul așa cum era; de aceea am simțit că mă părăsesc cu toții, când toți cei din Sankt-Petersburg și-au făcut bagajele și au plecat la vila lor de vară. Mi-a fost frică să nu rămân singur și, timp de trei zile întregi, am rătăcit prin oraș într-o profundă stare de depresie, neștiind ce să fac cu mine însumi. Fie că mă plimbam pe Nevski, fie că mergeam la Grădini sau mă plimbam pe dig, nu se vedea nici măcar o față a celor pe care mă obișnuisem să-i întâlnesc în același timp și în același loc tot anul. Ei, desigur, nu mă cunosc pe mine, dar eu îi cunosc pe ei. Îi cunosc îndeaproape, aproape că am făcut un studiu al fețelor lor și sunt încântat când sunt veseli, și abătut când

sunt mohorâți . Aproape că m-am împrietenit cu un bătrân pe care îl întâlnesc în fiecare zi binecuvântată, la aceeași oră, pe malul canalului Fontanka. O figură atât de gravă și de gânditoare; vorbește mereu în șoaptă cu el însuși și își flutură brațul stâng, în timp ce în mâna dreaptă ține un baston lung și noduros cu mânerul de aur. Mă observă chiar și el pe mine, și se interesează cu căldură de mine. Dacă se întâmplă să nu mă aflu la un moment dat în același loc de pe malul canalului Fontanka, sunt sigur că se simte dezamăgit. Așa se face că aproape că ne salutăm unul pe celălalt, mai ales când suntem amândoi într-o bună dispoziție. Zilele trecute, când nu ne văzusem de două zile și ne-am întâlnit a treia zi, chiar ne atingeam pălăriile, dar, dându-ne seama la timp, am lăsat mâinile jos și am trecut unul pe lângă celălalt cu o privire interesată.

Cunosc de asemenea și casele. Pe măsură ce merg, par să alerge înainte pe străzi pentru a se uita la mine de la fiecare fereastră și aproape că îmi spun: „Bună

dimineața!, Ce mai faceți?, Sunt destul de bine, slavă Domnului, și voi avea un etaj nou în luna Mai”, sau: „Ce mai faceți? Măine mă redecorez”; sau: „Era cât pe ce să îmi dea foc și am tras o sperietură zdravănă”, și așa mai departe. Am favoritele mele printre ele, unele sunt prietene dragi; una dintre ele intenționează să fie tratată de arhitect în această vară. Voi merge în fiecare zi cu scopul de a vedea dacă operația nu este un eșec. Doamne ferește! Dar nu voi uita niciodată o întâmplare cu o căsuță foarte drăguță de culoare roz deschis. Era o căsuță de cărămidă atât de fermecătoare, mă privea atât de ospitalier și se uita cu atâta mândrie la vecinii ei neînsemnați, încât inima mea se bucura ori de câte ori se întâmpla să trec pe lângă ea. Dintr-o dată, săptămâna trecută, am mers pe stradă și, când m-am uitat la prietena mea, am auzit un plâns: „Mă vopsesc în galben!”. Ticăloșii! Barbarii! N-au cruțat nimic, nici coloane, nici cornișe, iar biata mea prietenă era galbenă ca un canar. Aproape că mi s-a făcut rău. Și nici până în ziua de azi nu am avut

curajul s-o vizitez pe biata mea prietenă desfigurată, vopsită în culoarea Imperiului Celest.

Așa că acum înțelegi, cititorule, în ce măsură cunosc tot Sankt Petersburgul.

Am menționat deja că m-am simțit îngrijorat timp de trei zile înainte de a ghici cauza neliniștii mele. Și mă simțeam rău pe stradă: acesta plecase și acela plecase, și ce se întâmplase cu celălalt? - și nici acasă nu mă simțeam în apele mele. Timp de două seri mi-am frământat creierii ca să mă gândesc ce era în neregulă în colțul meu; de ce mă simțeam atât de incomod în el. Și în perplexitate îmi examinam pereții verzi și murdari, tavanul meu acoperit de o pânză de păianjen, a cărei creștere era încurajată cu atâta succes de Matrona. M-am uitat peste toată mobila mea, am examinat fiecare scaun, întrebându-mă dacă nu cumva problema se afla acolo (căci dacă un scaun nu stă în aceeași poziție în care stătea cu o zi înainte, nu sunt eu însumi). M-am uitat la fereastră, dar totul a fost în zadar... Nu m-am simțit deloc mai

---

LIBRIS | We know books

bine după asta! Mi-a trecut prin gând chiar să o chem pe Matrona și să-i adresez câteva admonestări părințești cu privire la pânza de păianjen și la desfrâu în general; dar ea pur și simplu s-a uitat mirată la mine și a plecat fără să scoată un cuvânt, așa că pânza de păianjen stă atârnată confortabil la locul ei până în ziua de azi. Abia în această dimineață mi-am dat seama în cele din urmă ce s-a întâmplat. Hei! De ce, mă lasă baltă și pleacă la vilele lor de vară! Iertați-mi trivialitatea expresiei, dar nu am chef de un limbaj frumos... pentru că tot ce fusese în Sankt Petersburg plecase sau era pe cale să plece în vacanță; pentru că fiecare domn respectabil, cu înfățișare demnă, care lua o trăsură se transforma imediat, în ochii mei, într-un respectabil cap de familie care, după ce-și încheia îndatoririle zilnice, se îndrepta spre sânul familiei sale, spre vila de vară; pentru că toți trecătorii aveau acum un aer cu totul deosebit, care părea să spună tuturor celor pe care îi întâlneau: „Suntem aici doar pentru scurt timp, domnilor, iar peste două ore

---

LIBRIS | We know books

vom pleca la vila de vară.” Dacă o fereastră se deschidea după ce degete delicate, albe ca zăpada, băteau la geam, iar capul unei fete frumoase ieșea afară, chemând un vânzător ambulant cu ghivece de flori - imediat pe loc mi-am închipuit că acele flori erau cumpărate nu doar pentru a se bucura de flori și de primăvară în locuințele sufocante din oraș, ci pentru că toți se vor muta foarte curând la țară și vor putea lua florile cu ei. Mai mult, am făcut atâtea progrese în noua mea investigație neobișnuită, încât puteam distinge corect, din simplul aer al fiecăruia, în ce vilă de vară locuia. Locuitorii de pe insulele Kamenny și Aptekarsky sau de pe strada Peterhof se remarcă prin eleganța studiată a manierelor lor, prin costumele de vară la modă și prin trăsurile elegante cu care mergeau în oraș. Vizitatorii din Pargolovo și din locuri mai îndepărtate impresionau de la prima vedere prin aerul lor ponderat și demn; excursionistul din Insula Krestovsky putea fi recunoscut după privirea sa de o veselie irepresibilă. Dacă se întâmpla să întâlnesc

LIBRIS | We know books

o lungă procesiune de căruțași mergând leneș, cu frâiele în mână, alături de căruțe încărcate cu munți ordonați de mobilă, mese, scaune, fotolii și canapele și ustensile de uz casnic de tot felul, frecvent cu un bucătar decăzut așezat deasupra tuturor, păzind bunurile stăpânului său ca și cum ar fi fost lumina ochilor săi; sau dacă vedeam bărci încărcate la greu cu bunuri casnice târându-se de-a lungul Nevei sau al canalului Fontanka spre Râul Negru sau spre insule - căruțele și bărcile se înmulțeau de zece ori, de o sută de ori, în ochii mei. Îmi închipuiam că totul se agita și se mișca, că totul mergea în caravane regulate spre vilele de vară. Părea că Sankt Petersburg amenința să devină o pustietate, așa că, în cele din urmă, m-am simțit rușinat, umilit și trist că nu aveam unde să mă duc în vacanță și nici un motiv să plec. Eram gata să plec cu fiecare căruță, să plec cu fiecare domn cu înfățișare respectabilă care lua o trăsură; dar nimeni, absolut nimeni nu mă invita; părea că mă uitaseră, de parcă într-adevăr eram un străin pentru ei!

Am făcut plimbări lungi, reușind, așa cum făceam de obicei, să uit unde mă aflam, când deodată m-am trezit la porțile orașului. Imediat m-am simțit ușurat, am trecut de barieră și am mers printre câmpuri cultivate și pajiști, fără să mă simt obosit și simțind doar peste tot ca și cum o povară ar fi căzut de pe sufletul meu. Toți trecătorii îmi aruncau priviri atât de prietenoase, încât aproape că mă salutau, toți păreau atât de încântați de ceva. Toți fumau trabucuri, fiecare dintre ei. Iar eu mă simțeam mulțumit cum nu mă mai simțisem niciodată. Era ca și cum m-aș fi aflat brusc în Italia, atât de puternic era efectul naturii asupra unui orășean pe jumătate bolnav ca mine, aproape sufocat între zidurile orașului.

Este ceva inexprimabil de emoționant în natura din jurul Sankt Petersburgului, atunci când, în apropierea primăverii, își pune în valoare toate puterile, toate puterile pe care i le-a dăruit Cerul, atunci când înfrunzește, se împodobește și se acoperă cu explozia de flori.

.... Cumva, nu pot să nu-mi amintesc de o fată fragilă, bolnavă de tuberculoză, la care uneori te uiți cu compasiune, alteori cu o iubire înțelegătoare, pe care uneori pur și simplu nu o observi; deși, brusc, într-o clipă, devine, ca dintr-o întâmplare, inexplicabil de frumoasă și de rafinată, și, impresionat și amețit, nu poți să nu te întrebi ce putere a făcut ca acei ochi triști și gânditori să strălucească cu atâta foc? Ce a chemat sângele în obrajii aceia palizi și firavi? Ce a scaldat cu pasiune acele trăsături moi? Ce a făcut ca acel piept să se agite? Ce a adus atât de brusc putere, viață și frumusețe pe chipul bieteii fete, făcându-l să strălucească cu un asemenea zâmbet, să se aprindă cu un răs atât de strălucitor și de spumos? Te uiți în jur, cauți pe cineva, faci presupuneri.... Dar clipa trece, și a doua zi întâlnești, poate, aceeași privire gânditoare și preocupată ca mai înainte, aceeași față palidă, aceleași mișcări blânde și timide, și chiar semne de remușcare, urme ale unei angoase și ale unui regret muritor pentru efemera distracție.... Și te întristezi că